

Filosofie pro děti

Filosofování je určeno nejen pro nadané děti. Učitel klade otázky a vede děti, aby přemýšlely a hledaly odpovědi, aby je slovně formulovaly. Děti toho většinou hodně ví, našim cílem je pomoci jim, aby své myšlenky uměly vyjádřit (ať už verbálně, či třeba výtvarně). Filosofování je možné provádět již s dětmi od tří let a to formou obrázků, knih, jednoduchou dramaturgií. Děti např. vidí, co zvířata dělají a uvažují, jestli je to správné, či ne, popřípadě proč.

Učitel se snaží dětem napomoci k hlubšímu pochopení pojmů:

1. **Hledání rozdílů** – děti pomocí vlastních smyslů (zrak, čich, hmat) hledají rozdíly. Co třeba znamená, když se řekne kamenné srdce, zubní kámen?
2. **Hledání podobností** (jinými slovy obsah pojmu). Děti se zamýšlí, co je stejné pro všechny kameny, co dělá kámen kamenem?

Podobně lze hovořit i o abstraktních pojmech, např. přátelství, důvěra apod. Díky tomuto povídání jsou děti schopné pojmům lépe rozumět.

Filosofování s dětmi je spojením tématu a techniky (řeči jakožto umění). Zabývá se přesným zkoumáním věcí (fenomenologií).

Dospělý a děti mají jinak ustanovené pojmy – je důležité se ptát “Jak to myslíš?”

Diskutovat: “Ale já si myslím, ... Je to opravdu?”

Filosofie klade otázky, učí děti všemu nevěřit, klást si otázky, myslet kriticky, podpořit myšlenky dobrými základy. Člověk se tímto dostává hlouběji k podstatě věci, je schopen problém lépe pochopit.

Termín *hermeneutika* – naznačit, objasnit, co si o věci myslím já, není třeba věřit všemu

Termín *spekulace* – rovná se fantazii, člověk si říká: mohlo by to tak být, + logika.

V praxi s dětmi je dobré na jednom tématu cvičit různé techniky:

- sledovat otázku do hloubky
- zkušenosti
- ptát se dál, rozvíjet otázky
- slova versus myšlenky
- rozdíly versus pochybnosti
- fantazírování versus přemýšlení
- vysvětlování pojmů
- reflexe hodnocení (jak to cítím já, jak ostatní)
- držet se tématu a prohlubovat jej
- tvrdit – zdůvodňovat
- vyzkoušet, procvičit
- shrnout

Často se téma, vlivem nedostatku času, nedá zcela vyčerpat.

Přesné vnímání + diferencované myšlení vedou k jasným pojmům a poznání.

Úsudky mohou být subjektivní, filosofie se snaží být objektivní. Co nejvíce se ptáme: “Je to tak? Opravdu?” “Proč je to pravda?”

Subjektivní pravda není obecná pravda. Už děti umí rozlišovat pravdy platné pro všechny a odlišné.

Měli bychom se snažit hledat společné hodnoty, hledat společnou věc a to otázkami, ptát se dál.

Ujasňovat si důvody, proč ano, proč ne. Děti chtějí pochopit, důvody, smysl. Je třeba k nim být pravdiví a otevření. Někdy jsou děti schopné lépe pochopit i to, co nevidí.

Měli bychom vnímat, co vedlo dítě k dané otázce: informace – cit – filosofie

Pedagogika hledá nejlepší odpověď: uznání – informování – vysvětlení

Dítě od dospělého potřebuje informaci – dospělý mu ji dá.

Dítě potřebuje pocit ujištění, uznání – dospělý mu jej poskytne tím že ho vyslechne a trpělivě mu odpoví.

Dítě chce filosofovat – dospělý mu položí zpětnou otázku: “Co si o tom myslíš ty?”

Úkolem filosofie je pomáhat myšlenkám na svět. Je to jako porodní asistentka, která pomáhá dítěti na svět a nic za to nazpět nechce. Tak ani filosofie (učitel) pomáhající myšlenkám nechce od dítěte nic zpět.

Je třeba se ptát na samozřejmé věci: “Je to opravdu pravda?” “Proč je to pravda?”

Filosofovat se s dětmi dá nejprve nad nějakým obrázkem se zvířátky “Proč ten králíček utíká? Co ho k tomu mohlo vést?”

Postupně se dá přejít na realitu týkající se dětí. (situace ve třídě, na ulici apod.)

Měli bychom se zajímat o pocity dětí. Přemýšlet odkud se berou, jak se člověk v různých situacích projevuje, jak člověk na základě pocitů jedná.

Témata k filosofování s dětmi jsou např: strach, důvěra, radost apod.